

Sygn. akt VI Gz 347/15

POSTANOWIENIE

Dnia 31 grudnia 2015 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie VI Wydział Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Andrzej Borucki

Sędziowie: SO Beata Hass-Kloc

SO Barbara Frankowska (spr.)

Protokolant: st. sekr. sądowy Małgorzata Zawilo

po rozpoznaniu w dniu 31 grudnia 2015 r. w Rzeszowie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z wniosku: **J. K. (1)**

o ustalenie ceny akcji

w przedmiocie skarg o wznowienie postępowania złożonych przez:

1. (...) SA w P.,

2. (...) SA w T.

na skutek zażaleń obydwu w/w skarżących na postanowienie Sądu Rejonowego w Rzeszowie, XII Wydział Gospodarczy KRS z dnia 15 września 2015 r., sygn. akt RZ XII Ns Rej. KRS (...) (KRS (...))

postanawia:

I. **u c h y l i ć** zaskarżone postanowienie,

II. **w z n o w i ć** postępowanie w sprawie z wniosku J. K. (1) o ustalenie ceny akcji z udziałem (...) SA w (...) SA w T.,

III. **p r z e k a z a ć** sprawę Sądowi Rejonowemu w Rzeszowie, XII Wydział Gospodarczy KRS do dalszego prowadzenia i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania zażaleniowego.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Rzeszowie XII Wydział Gospodarczy KRS, na skutek wniosku akcjonariusza J. K. (1) z dnia 30 lipca 2012r., z udziałem (...)SA w J., o ustalenie ceny wykupu akcji, postanowieniem z dnia 27 lutego 2015r. sygn. akt RZ XII Ns Rej. KRS (...) (k. 4228/XXII) uchylił postanowienie z dnia 11 sierpnia 2014r. (pkt I) i na podstawie art. 417 § 1 ksh i 3 w zw. z art. 312 § 8 ksh ustalił cenę przymusowego wykupu akcji w ilości 24.704 sztuk, będących własnością wnioskodawcy, w kapitale zakładowym uczestnika, na kwotę 16,71 zł za jedną akcję.

W dniu 22 maja 2015 r. (data stempla pocztowego k. 4425/ XXIII) (...) SA w P. (dalej: PKN (...)) złożył skargę o wznowienie postępowania zakończonego w/w prawomocnym postanowieniem Sądu Rejonowego w Rzeszowie z dnia 27 lutego 2015 r., sygn. akt RZ XII Ns Rej. KRS (...), na podstawach: art. 524 § 2 k.p.c. i art. 401 pkt 2 k.p.c.; zawieszenie wznowionego postępowania na podstawie art. 174 § 1 k.p.c. ze skutkiem od dnia 5 stycznia 2015 r. i uchylenie w/w

postanowienia, a następnie podjęcie postępowania z udziałem (...) SA i wydanie postanowienia określającego cenę jednej akcji (...) na kwotę 12,49 zł

ewentualnie

uchylenie postanowienia Sądu Rejonowego w Rzeszowie z dnia 27 lutego 2015 r. sygn. akt RZ XII Ns Rej. KRS (...) (zawartego w pkt II sentencji), zniesienie dotychczas prowadzonego postępowania dowodowego, rozpoznanie sprawy na nowo i wydanie postanowienia określającego cenę jednej akcji (...) SA na kwotę 12,49 zł;

ewentualnie

zmianę postanowienia Sądu Rejonowego w Rzeszowie z dnia 27 lutego 2015 r. sygn. akt RZ XII Ns Rej. KRS (...) (zawartego w pkt II sentencji) poprzez określenie ceny jednej akcji (...)SA na kwotę 12,49 zł, dopuszczenie dowodu z opinii instytutu naukowego - (...) w W. na okoliczność wartości rynkowej jednej akcji (...) SA wg stanu na dzień 31 marca 2012r. oraz na dzień 27 czerwca 2012r., a także wstrzymanie wykonania postanowienia Sądu Rejonowego w Rzeszowie z dnia 27 lutego 2015 r.

W uzasadnieniu skargi PKN (...) powołał się na wystąpienie dwóch niezależnych od siebie przesłanek wznowienia postępowania ponieważ podmioty zainteresowane w jej rozstrzygnięciu, to (...) SA nie wzięły w nim udziału. (...) SA nie został zawiadomiony przez Sąd Rejonowy w Rzeszowie o niniejszym postępowaniu na podstawie art. 510 § 2 k.p.c. mimo, że wynik postępowania dotyczy jego praw, zaś (...) SA nie wstąpił do postępowania, jako następca prawny uczestnika - (...) SA, który w toku postępowania utracił zdolność sądową.

Wg skarżącego od dnia 5 stycznia 2015r. postępowanie w tej sprawie toczyło się w warunkach nieważności, bo z tą datą (...) utraciła zdolność sądową wskutek wpisania do KRS połączenia tej Spółki, jako spółki przejmowanej z (...)SA (obecnie (...)), jako spółką przejmującą. Sąd Rejonowy mimo powyższego nie zawiesił postępowania w sprawie (art 174 § 1 pkt 1 w zw. z art. 13 § 2 kpc), a następnie nie podjął go z udziałem następcy prawnego (art. 180 § 1 pkt 2 kpc w zw. z art. 13 § 2 kpc).

Ponadto skarżący powołując się na treść art. 510 § 2 k.p.c. i obowiązek sądu stałego badania czy w postępowaniu uczestniczą wszyscy zainteresowani zarzucił, że chociaż z treści uchwały z dnia 27 czerwca 2012 r. o wykupie akcji, jak też z treści wniosku o wpis do KRS danych jedynego akcjonariusza (...) wynika wprost, że PKN (...) jest podmiotem zobowiązanym do zapłaty ceny akcji, której ustalenie jest przedmiotem postępowania, nie został wezwany udziału w sprawie, a postępowanie dotyczy bezpośrednio jego obowiązków. PKN (...) posiada więc interes prawny we wzięciu udziału w postępowaniu w mającym na celu określenie ceny, jaka jest płatna przez ten podmiot na rzecz akcjonariuszy mniejszościowych. Wobec nie wezwania do udziału w sprawie PKN (...) nie wiedział, że niniejsze postępowanie jest prowadzone i w ten sposób został pozbawiony możliwości obrony swoich praw w postępowaniu, tj. nie miał możliwości zajęcia stanowiska na piśmie, nie mógł prowadzić polemiki z opinią biegłego, ani nie mógł zgłaszać wniosków dowodowych. Skarżący wyjaśnił, że po podjęciu przez Walne Zgromadzenie (...)uchwały o przymusowym wykupie, zapłacił na rzecz wszystkich wykupywanych wówczas akcjonariuszy - w tym na rzecz wnioskodawcy niniejszego postępowania - kwotę, jaka wynikała z: a.) ceny za jedną akcję określonych w opinii biegłego powołanego w związku z przymusowym wykupem przez Walne Zgromadzenie (...) uchwałą z dnia 8 maja 2012 r., potwierdzoną uchwałą z dnia 27 czerwca 2012 r. i b.) liczby akcji posiadanych przez poszczególnych akcjonariuszy. Następnie, po nabyciu wszystkich akcji (...), PKN (...) uważał stratę za zakończoną. O postępowaniu w przedmiocie ustalenia ceny przymusowego wykupu akcji PKN (...) powziął wiadomość dopiero po wydaniu postanowienia z dnia 27 lutego 2015 r., a to na skutek pisma wnioskodawcy z dnia 20 kwietnia 2015 r., w którym wnioskodawca wezwał PKN (...) do zapłaty kwoty 104 250,88 zł oraz przekazał kserokopię w/w postanowienia. Pismo to PKN (...) otrzymał w dniu 24 kwietnia 2015 r. W odpowiedzi na wezwanie skarżący zażądał odpowiednich wyjaśnień od zarządu (...) i stąd powziął wiedzę, że firma ta również nie brała udziału w toczącym się postępowaniu, bo uczestniczył w nim nieistniejący już podmiot - (...)

W dniu 27 maja 2015 r. (data stempla pocztowego k. 4321/ XXII) (...) SA w T. również złożył skargę o wznowienie na podstawie art. 524 § 2 k.p.c. oraz art. 401 pkt 2 k.p.c. w/w postępowania, tj. zakońzonego prawomocnym

postanowieniem Sądu Rejonowego w Rzeszowie z dnia 27 lutego 2015r. sygn. akt RZ XII Ns Rej. KRS (...), zawieszenie postępowania w tej sprawie na podstawie art. 174 § 1 k.p.c. ze skutkiem od dnia 5 stycznia 2015r. i uchylenie postanowienia z dnia 27 lutego 2015r. oraz podjęcie tego postępowania z udziałem skarżącego tj. (...) SA w T. i wydanie postanowienia określającego cenę jednej akcji (...)SA w J. na kwotę 12,49 zł

ewentualnie

uchylenie wymienionego na wstępie postanowienia Sądu Rejonowego w Rzeszowie w zakresie pkt II, zniesienie postępowania dowodowego, rozpoznanie sprawy na nowo i wydanie postanowienia określającego cenę jednej akcji (...) SA w J. na kwotę 12,49 zł oraz dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii renomowanego instytutu naukowego na okoliczność wartości rynkowej jednej akcji (...) SA w J. na dzień wykupu, tj. 27 czerwca 2012r. i wstrzymanie skutków postanowienia Sądu Rejonowego w Rzeszowie z dnia 27 lutego 2015 r. sygn. akt RZ XII Ns Rej. KRS (...) w zakresie pkt II.

W uzasadnieniu skargi skarżący (...) poddał, że podstawą wznowienia postępowania jest jego nieważność spowodowana prowadzeniem postępowaniem wobec podmiotu, który utracił zdolność sądową oraz brakiem udziału w postępowaniu jego następcy prawnego. Uczestnik postępowania, tj. (...) SA w J. w toku postępowania (w dniu 5 stycznia 2015r.) utracił zdolność sądową, a jego następcą został (...) SA w T.. Utrata zdolności sądowej przez uczestnika postępowania powoduje nieważność postępowania (art. 379 pkt 2 kpc), a ta z kolei na podstawie art. 401 pkt 2 kpc w zw. art 13 § 2 kpc stanowi bezwzględną przyczynę wznowienia postępowania. W dniu 5 stycznia 2015 r. w rejestrze KRS wpisane zostało połączenie (...) SA, jako spółki przejmowanej z (...)SA (obecnie (...)), jako spółką przejmującą. Skutkiem wydania tego postanowienia jest utrata przez (...) SA zdolności prawnej, o czym Sąd Rejonowy w Rzeszowie miał wiedzę z urzędu.

Wnioskodawca J. K. (1) w odpowiedzi na powyższe skargi wniósł o odrzucenie każdej z nich względnie oddalenie oraz zasądzenia od skarżących na rzecz wnioskodawcy kosztów postępowania.

W odniesieniu do skargi (...) SA wnioskodawca powołując się na treść art. 524 § 2 k.p.c. wskazał, że skarżący nie udowodnił, że z przyczyn od niego niezależnych nie brał udziału w postępowaniu. PKN (...) akcjonariuszem większościowym (...) SA, a następnie w wyniku dokonania przymusowego wykupu akcji stając się jedynym akcjonariuszem miał w tej spółce (...) organy: zarząd i radę nadzorczą, w czyli posiadał pełną kontrolę nad działalnością (...)SA oraz nieograniczony dostęp do informacji o tej spółce. Z tej przyczyny twierdzenia skarżącego o braku wiedzy o przedmiotowym postępowaniu nie dają się pogodzić z zasadami logicznego myślenia. Wnioskodawca zaś był jedynym akcjonariuszem, który wystąpił do sądu z wnioskiem o ustalenie ceny akcji i przez okres 2,5 roku sprawa nie mogła zostać niezauważona przez akcjonariusza większościowego, bo członkowie organów (...) nie mogli nie poinformować o zakwestionowaniu ceny wykupu akcji akcjonariusza większościowego, któremu w ten sposób groził obowiązek zapłaty wyższej ceny. W ocenie wnioskodawcy skarżący był nie tylko zawiadomiony przez (...)o toczącym się postępowaniu, ale wręcz konsultowano z nim zarzuty do sporządzonej w sprawie opinii. W tych okolicznościach niewzięcie udziału przez PKN (...) w postępowaniu było z góry zaplanowane, tak aby w razie niekorzystnego rozstrzygnięcia mógł on żądać wznowienia postępowania. Ponadto PKN (...) nie może skutecznie powoływać się drugą podstawę wznowienia, tj. nieważność postępowania i winien wykazać zaistnienie przesłanek określonych wyłącznie art. 524 § 2 k.p.c. W świetle tego przepisu brak udziału w postępowaniu nie jest wystarczający do wznowienia postępowania i konieczne jest wykazanie również, że postanowienie narusza prawa skarżącego, przy czym naruszenie praw należy interpretować jako naruszenie przepisów prawa materialnego, a nie uprawnień charakterze proceduralnym, do czego skarżący w skardze ograniczył się.

Odnośnie skargi (...) SA wnioskodawca wskazał na fakt, że osoby wchodzące w skład ostatniego zarządu (...) były jednocześnie członkami zarządu (...) SA i analogiczna sytuacja miała miejsce w przypadku członków rad nadzorczych tych spółek. W tych okolicznościach twierdzenie o braku wiedzy przez skarżącego o toczącym się postępowaniu nie zasługuje na uwzględnienie. Z dniem połączenia spółek, tj. 5 stycznia 2015r. (...) SA wstąpił we wszystkie prawa i

obowiązki(...)i powinien był zgłosić swój udział w postępowaniu. Decyzja o zaniechaniu zgłoszenia udziału w sprawie była taktyką procesową nakierowaną na wznowienie postępowania.

Reasumując wg wnioskodawcy obie skargi nie zostały oparte na ustawowych przesłankach wznowienia postępowania i powinny być odrzucone na mocy art. 410 k.p.c.

W odpowiedzi na powyższe obydwaj skarżący podtrzymali swoje skargi o wznowienie postępowania w sprawie RZ XII Ns Rej.KRS (...) kwestionując istnienie wskazywanych przez wnioskodawcę podstaw prawnych do ich odrzucenia.

Sąd Rejonowy w Rzeszowie postanowieniem z dnia 15 września 2015r. odrzucił obie skargi o wznowienie postępowania (pkt I i II postanowienia) oraz zasądził od skarżących na rzecz wnioskodawcy koszty postępowania (pkt III i IV).

Wydając powyższe postanowienie Sąd Rejonowy ustalił, że uchwałą nr 3 (...) SA z dnia 8 maja 2012r. powołano biegłą rewident do ustalenia ceny planowanego przymusowego wykupu akcji akcjonariuszy mniejszościowych. Opinią sporządzoną na tej podstawie z dnia 25 czerwca 2012r. ustalono, że cena jednej akcji (...)SA, na potrzeby przymusowego wykupu, wynosić będzie 12.49 zł. W dniu 27 czerwca 2012r. Walne Zgromadzenie (...)SA podjęło uchwałę nr 15 w przedmiocie przymusowego wykupu akcji akcjonariuszy mniejszościowych. Zobowiązany do wykupienia akcji były akcjonariusz większościowy, tj. (...) SA. Kolejną uchwałą w/w Zgromadzenie Wspólników potwierdziło wybór biegłej dla ustalenia wyceny akcji i przyjęło ustalenia sporządzonej przez nią wyceny w dniu 25 czerwca 2012r. W dniu 27 czerwca 2012r. Prezes zarządu (...)ogłosił cenę wykupu akcji spółki w wysokości 12,49 zł. Akcjonariusz J. K. (1) wystąpił do sądu rejestrowego o ustalenie ceny akcji. W okresie od sierpnia do października 2012r. (...) SA nabył w ramach procedury przymusowego wykupu 107.708 akcji (...) za cenę 12,49 zł za jedną akcję, ustaloną uchwałą z dnia 27 czerwca 2012r. W konsekwencji PKN (...) stał się jedynym akcjonariuszem (...) SA. Następnie, wskutek zawarcia przez (...) SA umowy o współpracy w ramach Grupy (...), PKN (...) stał się spółką dominującą wobec (...). Zgodnie z umową o współpracy w ramach Grupy (...) zobowiązana była do przekazywania (...) SA informacji dotyczących działalności spółki istotnych z punktu widzenia jej funkcjonowania w ramach Grupy (...). W ramach ścisłej współpracy przy realizacji obowiązku sporządzania i badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego, (...) zobowiązana była do udostępnienia wszelkich danych, informacji, dokumentów, jak również umożliwienia dostępu do ksiąg spółki w zakresie niezbędnym do realizacji tego obowiązku, a także zobowiązała się zapewnić współpracę przy realizacji obowiązków wynikających z innych przepisów prawa oraz do udostępniania informacji związanych z prowadzoną działalnością w kontekście funkcjonowania w Grupie (...). Od tej pory jedyny akcjonariusz (...) SA brał udział w walnych zgromadzeniach (...) SA, w tym w zakresie zatwierdzania sprawozdań finansowych za poszczególne lata obrotowe i podjęciu uchwały o połączeniu spółek na zasadzie przejęcia(...) SA przez (...) SA. Postanowieniem z dnia 5 stycznia 2015r. Sąd Rejonowy dla Krakowa - Śródmieścia w Krakowie wpisał nową firmę (...) SA ((...) SA) oraz informację o połączeniu poprzez przejęcie spółki (...) (spółka przejmująca) z (...)SA (spółka przejmowana).

W okresie od 31 lipca 2012r. do 27 lutego 2015r. toczyło się postępowanie o sygnaturze akt Ns Rej. KRS (...), z wniosku akcjonariusza J. K. (1) wskutek, którego ustalono cenę wykupu jednej akcji tego akcjonariusza w wysokości 16,71 zł.

W dniu 14 kwietnia 2015r. wpłynął wniosek pełnomocnika (...) SA o uzasadnienie postanowienia z dnia 27 lutego 2015r. z wyjaśnieniem, że (...) SA jest następcą prawnym (...) SA.

W dniu 20 kwietnia 2015r. wnioskodawca J. K. (1) wezwał (...) SA do zapłaty kwoty 104.250,88 zł tytułem różnicy pomiędzy ceną zapłaconą za akcje a ustaloną orzeczeniem sądowym.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd Rejonowy przyjął w wyniku badania skarg, że w rzeczywistości nie wystąpiły podane w nich podstawy wznowienia warunkujące dopuszczalność skarg.

W odniesieniu do skargi (...) SA Sąd Rejonowy przyjął, powołując się na treść art. 524 § 2 kpc, że osoba wywodząca skargę na podstawie tego przepisu powinna wykazać, że posiada przymiot zainteresowanego w rozumieniu art. 510 § 1 kpc oraz kumulatywnie, że bez swej winy nie uczestniczyła w pierwotnym postępowaniu i orzeczeniem wydanym w

tym postępowaniu nastąpiło naruszenie jej praw rozumianych, jako uprawnienia o charakterze materialnoprawnym, a nie proceduralnym.

Ze względu na niebezpieczeństwo destabilizacji stosunków prawnych w następstwie wzruszenia prawomocnych orzeczeń przepis art. 524 § 2 k.p.c. powinien być stosowany ściśle zarówno w zakresie oceny, czy zainteresowany rzeczywiście był pozbawiony możliwości działania jak i co do tego, czy orzeczenie rzeczywiście narusza prawa. Wystąpienie ze skargą nie może bowiem stanowić czynności zmierzającej do „dochodzenia”, czy „zaspokojenia” roszczenia. Przewidziane w tym przepisie odesłanie do przepisu o wznowieniu postępowania z powodu pozbawienia możliwości działania (art. 401 pkt 2 kpc) oznacza więc, że zainteresowany zobowiązany jest do wykazania, że nie brał udziału w postępowaniu zakończonym prawomocnym orzeczeniem z przyczyn od siebie niezależnych. Sąd Rejonowy zauważył, że naruszenie przepisów prawa w postaci zaniechania wezwania do udziału w sprawie nie w każdej sytuacji musi wiązać się z pozbawieniem uczestnika możliwości działania, bo mógł on wiedzieć o toczącym się postępowaniu, ale do niego nie przystąpić. Wówczas nie jest dopuszczalne wznowienie postępowania na podstawie art. 524 § 2 k.p.c.

W ocenie Sądu Rejonowego skarżący (...) SA niewątpliwie był zainteresowanym w sprawie zakończonej postanowieniem Sądu Rejonowego w Rzeszowie z dnia 27 lutego 2015r. sygn. akt NS Rej KRS (...), KRS (...), a dokonane mocą tego postanowienia ustalenie ceny przymusowego wykupu akcji przez akcjonariusza większościowego ((...) SA) od akcjonariusza mniejszościowego (J. K. (1)) dotyczyło praw skarżącego, który na podstawie treści uchwały nr 15 (...) SA obowiązany był cenę tą uiścić. Niewątpliwie też podmiot ten na żadnym etapie postępowania nie został oficjalnie wezwany przez sąd do wzięcia udziału w sprawie i w postępowaniu tym nie wziął udziału, mimo zainteresowania jego wynikiem. Niewątpliwie też postanowienie z dnia 27 lutego 2015r. wkracza w sferę praw tego podmiotu. Mimo to PKN (...) nie został pozbawiony możliwości działania i nie wziął udziału w postępowaniu jedynie z własnej woli, bo ustalenia faktyczne przekonują, że wiedział on o toczącym się postępowaniu i pomimo braku przeszkód nie zgłosił swojego udziału w nim. Już na podstawie uchwały z dnia 27 czerwca 2012r. PKN (...) stał się jedynym akcjonariuszem (...), postępowanie zaś toczyło się w tej sprawie od 19 września 2012r. do 27 lutego 2015r. i w tym okresie informacja o nim musiała dojść do wiadomości tego podmiotu. Świadczą o tym stosunki zależności pomiędzy (...) a skarżącym. W rzetelnym sprawozdaniu zarządu powinny się znaleźć okoliczności dotyczące tego postępowania, bo trudno przypuszczać, że (...) ukrywała ten fakt przed jedynym akcjonariuszem. To samo dotyczy okresu podejmowania współpracy przez (...) w ramach Grupy (...) i pozostawania w jej obszarze, co wiązało się ze ściśle określonymi obowiązkami informacyjnymi. PKN (...) był także jedynym akcjonariuszem (...) – spółki przejmującej (...), zatem w toku połączenia niewątpliwie, podczas ustalania szczegółów tego przedsięwzięcia, informacje dotyczące toczących się postępowań sądowych pomiędzy spółkami łączonymi jak i akcjonariuszem, który udzielał zgody na połączenie, musiały przenikać. W tych okoliczności fakt pokrywania się składu osobowego organów (...) wzmacnia powyższą argumentację i przekonuje, że informacja dotycząca niniejszego postępowania była znana PKN (...) przed jego prawomocnym zakończeniem.

Odnosząc się też do skargi (...) SA Sąd Rejonowy przyjął, że zgodnie z art. 494 § 1 k.s.h. spółka przejmująca albo nowo zawiązana wstępuje z dniem połączenia we wszystkie prawa i obowiązki spółki przejmowanej albo spółek łączących się przez zawiązanie nowej spółki. Jest to zasada uniwersalnego następstwa prawnego, stanowiąca istotę procedury połączenia spółek, będąca sukcesją uniwersalną. Dla zaistnienia skutków tego rodzaju sukcesji nie są potrzebne żadne dodatkowe czynności, poza tymi, których należy dokonać w postępowaniu łączeniowym. Sukcesja dotyczy zarówno praw i obowiązków na płaszczyźnie materialnoprawnej jak i formalnoprawnej. Z dniem połączenia spółka przejmująca staje się stroną postępowań sądowych, w których uczestniczyła spółka przyjmowana, niezależnie od etapu, nad którym znajduje się dane postępowanie. W konsekwencji przyjąć więc należy, że z dniem połączenia spółka przejmująca (...) SA stała się stroną postępowań sądowych, w których wcześniej uczestniczyła spółka przejmowana - (...). O tym, że (...) SA zdawało sobie z tego sprawę świadczy pismo z dnia 14 kwietnia 2015r., złożone przez ten podmiot, a zawierające wniosek o uzasadnienie postanowienia z dnia 27 lutego 2015r. W tych okolicznościach stwierdzenie skarżącego, że w postępowaniu uczestniczyła (...), która z dniem 5 stycznia 2015 utraciła zdolność sądową, co skutkowało miało nieważnością postępowania, w rzeczywistości nie wystąpiła.

Powyższe postanowienie zostało zaskarżone zażaleniami obydwu skarżących, tj. (...) SA.

(...) SA zaskarżył postanowienie w części dotyczącej odrzucenia jego skargi, tj. w zakresie punktu II i IV zarzucając zaskarżonemu postanowieniu: I. naruszenie przepisów postępowania które miało wpływ na wynik sprawy, a to:

1. naruszenie art. 410 § 1 k.p.c. w związku z art. 401 pkt 2 k.p.c. oraz w związku z art. 524 § 1 k.p.c. poprzez przyjęcie, że skarga podlegała odrzuceniu z uwagi na jej nieoparcie na ustawowej podstawie, pomimo, że podstawa wznowienia wskazywana przez (...) była oparta na ustawowej podstawie,

2. naruszenia art. 401 pkt 1 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. poprzez przyjęcie, że utrata zdolności sądowej przez (...)SA nie miała wpływu na tok postępowania podlegającego wznowieniu i w konsekwencji uznanie, że nie wystąpiła przesłanka wznowienia postępowania określona w tym przepisie, zaś postępowanie zakończone wydaniem postanowienia z dnia 27 lutego 2015r. z oddziałem podmiotu, który w dniu 5 stycznia 2015r. utracił zdolność sądową nie było obarczone wadą nieważności;

II. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 494 § 1 i § 2 k.s.h. poprzez przyjęcie, że z mocy tych przepisów spółka przejmująca staje się uczestnikiem postępowania bez potrzeby zawieszenia i wezwania spółki przejmującej do wzięcia udziału w postępowaniu oraz przyjęcie, że przepisy te wyłączają zastosowanie art. 174 § 1 pkt 1 k.p.c. oraz art. 180 § 1 pkt 2 k.p.c.

Na tej podstawie skarżący (...) SA wniósł o uchylenie postanowienia z dnia 15 września 2015r. w zaskarżonej części, a także o zwrócenie się do Sądu Najwyższego ze sformułowanymi w zażaleniu pytaniami prawnymi.

W uzasadnieniu zażalenia skarżący powołując się na treść komparycji zaskarżonego postanowienia wskazał, że niewątpliwie postępowanie w sprawie po dniu 5 stycznia 2015r. toczyło się z udziałem (...) tj. z podmiotem, który utracił byt prawny, a więc w warunkach nieważności. W postępowaniu nie brał także udziału podmiot zainteresowany w rozumieniu art. 510 § 1 kpc, bo nie został przez sąd wezwany do udziału w sprawie mimo, że to sąd w postępowaniu nieprocesowym ma w pierwszej kolejności ma obowiązek ustalania kręgu podmiotów zainteresowanych. Powyższe uderza w fundamentalne zasady postępowania cywilnego, a odnośnie skarżącego narusza gwarancje formalne i podstawowe instytucje proceduralne takie jak zakaz procedowania wobec podmiotu, który utracił zdolność prawną oraz nakaz ustalania następców prawnych uczestnika celem zapewnienia sukcesji procesowej. Sąd Rejonowy mając z urzędu wiedzę o powyższych okolicznościach po pierwsze nie podjął koniecznych czynności w postaci zawieszenia postępowania z chwilą utraty bytu prawnego uczestnika i podjęcia postępowania po ustaleniu następcy prawnego. Wbrew stanowisku Sądu Rejonowego regulacja art 494 ksh nie przewiduje automatycznego wstępowania następców prawnych do toczących się procesów, z pominięciem regulacji zawartej w przepisach art. 174 i 180 kpc, lecz powinno się to odbywać analogicznie jak w przypadku utraty zdolności prawnej osób fizycznych (art. 922 § kc).

(...) SA w zażaleniu na powyższe postanowienie zaskarżył je w pkt I i IV zarzucając:

I. naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na wynik sprawy, tj.:

1. art. 410 § 1 k.p.c. w związku z art. 524 § 2 k.p.c. oraz w związku z art. 401 pkt 2 k.p.c. art. 13 § 2 k.p.c. poprzez przyjęcie, że skarga podlegała odrzuceniu z uwagi na jej nieoparcie na ustawowej podstawie, pomimo, że w niniejszej sprawie obydwie przesłanki, na które PKN powoływał się w skardze o wznowienie postępowania PKN wynikały z ustawowych podstaw;

2. art. 228 § 2 kpc w zw. z art. 410 § 1 kpc oraz w zw. z art. 13 § 2 kpc poprzez odrzucenie skargi PKN o wznowienie postępowania na podstawie faktów ustalonych przez Sąd Rejonowy w oparciu o dokumenty nie stanowiące materiału dowodowego zgromadzonego w niniejszym postępowaniu, lecz znajdujące się w aktach innych postępowań toczących się przed sądem rejestrowym oraz wobec niezwrócenia uwagi stron postępowania na te dokumenty pomimo przeprowadzenia dwóch rozpraw w sprawie o wznowienie postępowania;

3. art. 233 § 1 kpc oraz art. 231 kpc w zw. z art. 13 § 2 kpc poprzez dowolną ocenę dowodów z dokumentów zgromadzonych w aktach rejestrowych spółki i uznanie, że:

- z dokumentów tych można wywieść, że PKN posiadał wiedzę o toczącym się postępowaniu z wniosku J. K., pomimo, że w żadnym z tych dokumentów nie pojawia się informacja o przymusowym wykupie akcji w (...) zawarta w sprawozdaniu zarządu za rok 2012 w sposób ogólny relacjonuje przebieg procedury wykupu, stwierdzając, że została już ona zakończona;

- z dokumentów tych wynika, że (...) SA miała obowiązek poinformować PKN o wszystkich toczących się postępowaniach sądowych z udzielanych (...) SA, a w konsekwencji przyjęcie domniemania faktycznego, że PKN zdawał sobie sprawę z toczącego się postępowania z wniosku J. K. (1) i miał pełną możliwość wzięcia udziału w sprawie, podczas gdy prawidłowa ocena dowodów z dokumentów zgromadzonych w aktach rejestrowych prowadzi do wniosku, że (...) SA nie miał obowiązku informować PKN o wszystkich postępowaniach sądowych, w których uczestniczy, oraz w żaden sposób nie prowadzi do wniosku, że zarząd PKN (...) uzyskał wiedzę o postępowaniu spornej sprawie,

- istnieje domniemanie faktyczne wiedzy akcjonariusza większościowego bądź jedyne akcjonariusza o wszystkich postępowaniach sądowych z udziałami spółki zależnej,

które to naruszenie doprowadziło do bezpodstawnego odrzucenia skargi o wznowienie postępowania wniesionej przez PKN;

4. art. 524 § 2 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie pomimo, iż PKN nie wziął udziału w postępowaniu zakończonym wydaniem postanowienia z dnia 27 lutego 2015r.;

5. art. 401 pkt 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. poprzez przyjęcie, że utrata zdolności sądowej przez (...) nie miała wpływu na tok postępowania i w konsekwencji uznanie, że nie wystąpiła przesłanka wznowienia postępowania opisana w tym przepisie oraz prawidłowym było prowadzenie postępowania zakończonego wydaniem postanowienia z dnia 27 lutego 2015r. z udziałem podmiotu, który w dniu 5 stycznia 2015r. utracił zdolność sądową;

II. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 494 § 1 i 2 k.s.h. poprzez przyjęcie, że przepisy te wyłączają zastosowanie art. 174 § 1 pkt 1 k.p.c. oraz art. 180 § 1 pkt 2 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c.

Na tej podstawie (...) SA wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia ewentualnie zwrócenie się do Sądu Najwyższego z pytaniem prawnym sformułowanym w treści zażalenia.

W uzasadnieniu zażalenia skarżący ponownie podkreślił dwie istotne okoliczności w sprawie, a to niepełny krąg podmiotów spornego postępowania oraz utratę zdolności sądowej w toku postępowania jednego z uczestników - (...) Odnośnie pierwszej okoliczności wg skarżącego znamienne jest to, że Sąd Rejonowy przyznał jednoznacznie posiadanie przymiotu „zainteresowanego w sprawie” przez PKN (...) i mimo braku jakichkolwiek trudności w zidentyfikowaniu tego podmiotu i wbrew obowiązkowi płynącemu z przepisów procedury nie zawiadamia go o procesie, a na etapie skargi o wznowienie postępowania próbuje przerzucić odpowiedzialność za niewzięcie udziału na PKN (...) na podstawie domniemań i wnioskowań i nie mających żadnych podstaw w dokumentach, których w toku przeprowadzonych w sprawie dwóch rozpraw nawet nie wzmiankuje, do czego obliguje przepis art. 228 § 2 kpc. Taki sposób procedowania narusza zasady uczciwego i rzetelnego procesu, prowadzonego z zachowaniem wszelkich gwarancji formalnych i z poszanowaniem podstawowych instytucji procedury cywilnej. Skarżący w zażaleniu odniósł się szczegółowo do poszczególnych okoliczności wskazanych przez Sąd Rejonowy w wyniku, których podmiot ten powinien mieć wiedzę o postępowaniu, a według PKN (...) nie świadczą o tym niezbicie i na tyle pewnie, aby wyprowadzać z nich domniemania prowadzące w konsekwencji do nieuzasadnionego odrzucenia jego skargi.

Odnośnie zaś drugiej okoliczności skarżący podkreślił, że Sąd Rejonowy powziął informację o toczącym się procesie restrukturyzacyjnym z dnia 29 września 2014r., kiedy to do akt rejestrowych (...) został złożony plan połączenia z (...) SA. Naturalną konsekwencją procesu łączenia spółek poprzez przejęcie jest utrata bytu prawnego spółki

przejmowanej. Monitorowanie więc tej kwestii było możliwe w oparciu o dostępne rejestry. Utrata zdolności sądowej (...) i mimo to procedowanie przez Sąd Rejonowy z udziałem tego podmiotu potwierdza treść postanowienia z dnia 27 lutego 2015r. Na sądzie zaś spoczywa obowiązek ustalenia następcy prawnego strony, która utraciła zdolność sądową.

W tych warunkach Sąd Rejonowy błędnie przyjął, że skarga nie jest oparta na ustawowych podstawach i naruszając wskazane wyżej przepisy proceduralne niezasadnie została odrzucona.

Wnioskodawca J. K. (1) w odpowiedzi na powyższe zażalenia wniósł o ich oddalenie oraz zasądzenie od każdego ze skarżących kosztów postępowania zażaleniowego a także o nieuwzględnienie wniosków o zwrócenie się do Sądu Najwyższego z proponowanymi przez skarżących pytaniami prawnymi, bo w sprawie nie powstały zagadnienia budzące poważne wątpliwości, o których mowa w art. 390 k.p.c. w związku z art. 397 § 1 i art. 13 § 2 k.p.c. Wg wnioskodawcy poczynione przez sąd I instancji ustalenia są prawidłowe i wyczerpujące, a argumentacja poparta jest poglądami doktryny i orzecznictwa. W całokształcie okoliczności sprawy logicznym jest wniosek, że jedyny akcjonariusz (...) musiał posiadać wiedzę o toczącym się postępowaniu o ustalenie ceny akcji tej spółki i twierdzenie o nieistotności tego typu informacji dla funkcjonowania przedsiębiorstwa nie zasługuje na wiarę, bo gdyby tak było skarżący nie składałby skargi o wznowienie postępowania. Dlatego tylko z przyczyny leżących wyłącznie po jego stronie nie brał udział w tym postępowaniu. Odnośnie zaś połączenia spółek (...)SA i (...) SA, obecnie (...) SA, spółka przejmująca powinna była zgłosić swoje uczestnictwo w tym postępowaniu, bo miała o nim pełną wiedzę. Sąd Rejonowy zaś powziął o tym wiedzę dopiero w marcu 2015r. na skutek powiadomienia przez Sąd Rejonowy w Krakowie. W ocenie wnioskodawcy działania skarżących były świadomą taktyką nakierowaną na wznowienie postępowania w sprawie.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył co następuje:

Zażalenia obydwu skarżących zasługują na uwzględnienie.

Niewątpliwie w postępowaniu o wycenę akcji, będącym postępowaniem prowadzonym przed sądem rejestrowym, ale nie sprawą rejestrową sensu stricte (art. 694¹ § 1 i 2 kpc), znajdują zastosowanie przepisy o postępowaniu nieprocesowym, w tym art. 510 kpc regulujący krąg uczestników postępowania. Z mocy tego przepisu w postępowaniu nieprocesowym powinien wziąć udział każdy podmiot, który ma interes prawny, a sąd, który wie o zainteresowanym niebędącym uczestnikiem postępowania powinien wezwać go do udziału w sprawie. Sąd obowiązany jest badać, czy poza występującymi w sprawie uczestnikami nie ma innych osób, których udział jest uzasadniony ich interesem prawnym. Taka kontrola powinna mieć miejsce w toku całego postępowania, bo wezwanie może być dokonane na każdym jego etapie, aż do zakończenia przed sądem II instancji. W sprawie o wykup akcji nie przysługuje środek odwoławczy, co nie oznacza, że sąd zwolniony jest z obowiązku kontroli w toku postępowania kręgu uczestników.

W przedmiotowej sprawie nie budzi żadnych wątpliwości, że PKN (...) nie został wskazany we wniosku akcjonariusza mniejszościowego J. K. (1) jako uczestnik postępowania, o postępowaniu tym nie został zawiadomiony przez sąd, a także, że podmiot ten jest niewątpliwie zainteresowanym w sprawie, bo wynik postępowania dotyczy jego praw, jako finansującego wykup akcji na podstawie uchwały (...) SA z dnia 27 czerwca 2012r. w przedmiocie przymusowego wykupu akcji akcjonariuszy mniejszościowych. Warte podkreślenia jest także, że sam wnioskodawca w piśmie z dnia 10 sierpnia 2012r. (k. 3356/XX) m.in. wskazywał na regulację art. 510 kpc i zainteresowanie w sprawie wszystkich akcjonariuszy mniejszościowych, których jednak wskazać nie potrafił z uwagi na to, że akcje (...) są akcjami na okaziciela i nie może on wskazać innych akcjonariuszy poza (...) SA w P.. Sądowi zatem wiadomo było jaki podmiot zobowiązany był do zapłaty ceny za przymusowy wykup akcji. W tych okolicznościach Sąd Okręgowy podziela w całości stanowisko skarżącego, że w pierwszej kolejności to Sąd Rejonowy powinien był wezwać do udziału w sprawie PKN (...), jako zainteresowanego w rozumieniu art. 510 kpc. Skoro jednak tego nie uczynił to podmiot ten może oprzeć skargę o wznowienie postępowania na regulacji zawartej w art. 524 § 2 kpc. Składający skargę na tej podstawie ma obowiązek wykazania poza tym, że jest zainteresowanym w sprawie (co w odniesieniu do PKN (...) nie budzi żadnych wątpliwości), także brak winy w nieuczestniczeniu w postępowaniu oraz naruszenie jego praw (materialnych a nie tylko formalnych) postanowieniem orzekającym co do istoty w sprawie.

Rozstrzygając w przedmiocie dopuszczalności skargi o wznowienie postępowania Sąd Rejonowy, procedując na dwóch rozprawach, a to w dniach 12.08.2015r. i 15.09.2015r. (protokoły k. 4451 i 5520), ograniczył się jedynie do odebrania stanowisk stron. Nie zwracał uwagi stronom na znane Sądowi z urzędu fakty, które będą brane pod uwagę przy rozstrzygnięciu sprawy (art. 228 § 2 kpc), aby umożliwić im ustosunkowanie się do nich. Następnie rozstrzygając w przedmiocie dopuszczalności skargi wniesionej przez PKN (...) poczynił na podstawie wymienionych w uzasadnieniu postanowienia dokumentów i wywiedzionych stąd domniemań, że podmiot ten musiał mieć wiedzę o toczącym się postępowaniu i z przyczyn jedynie sobie wiadomych nie zgłosił udziału, za co ponosi odpowiedzialność. Podkreślić jednak należy, że z żadnego z wymienionych w postanowieniu dokumentów fakt wiedzy PKN (...) o spornym postępowaniu nie wynika wprost. Zaś przeświadczenie Sądu o kompleksowym informowaniu przez (...) spółki dominującej, jaką jest PKN (...) o wszystkich postępowaniach prowadzonych z jej udziałem nie może być wystarczające jeżeli nie znajduje oparcia w niewątpliwych faktach, a takich z powołanych dokumentów i obowiązków uczestnika Grupy (...) nie można ustalić. Ponadto przekonywująca jest argumentacja PKN (...), że rozległość działalności gospodarczej, rozmiar tego przedsiębiorstwa oraz grupy kapitałowej, wielość podmiotów powiązanych, wielokrotność prowadzenia procedury przymusowego wykupu akcji stanowi wystarczającą podstawę do zakwestionowania zasadności wyrażonego przez Sąd Rejonowy przeświadczenia o wiedzy tego podmiotu o spornym postępowaniu. PKN (...) zaś po podjęciu uchwały o przymusowym wykupie akcji dokonał ich wykupu płacąc cenę za jedną akcję przyjętą w uchwale spółki wszystkim akcjonariuszom mniejszościowym, w tym wnioskodawcy. O toczącym się postępowaniu dowiedział się dopiero z momentem, kiedy wnioskodawca wystąpił na podstawie postanowienia z dnia 27 lutego 2015r. o zapłatę ceny w nim ustalonej. Skoro więc nie ma jednoznacznych, opartych na faktach a nie domysłach przesłanek, znajdujących oparcie w dokumentach do uznania, że PKN (...) wiedział o spornym postępowaniu (wiadomość o tym dot. zarządu tej spółki) przed przedłożeniem mu przez wnioskodawcę odpisu postanowienia i świadomie nie wziął w nim udziału, to w ocenie Sądu Okręgowego nie można przyjąć, że nie wykazał on istnienia podstaw do złożenia skargi o wznowienie postępowania w tej sprawie. Wszystkie bowiem dywagacje, przypuszczenia zarówno wnioskodawcy jak i Sądu Rejonowego są jedynie hipotezami nie znajdującymi oparcia w materiale dowodowym zgromadzonym w sprawie. Sąd Okręgowy podziela w całości dogłębną i szeroką argumentację zawartą w zażaleniu PKN (...) odnośnie przyczyn z jakich nie można wprost wnioskować o wiedzy tego podmiotu o spornym postępowaniu z pozycji tego podmiotu w odniesieniu do spółek zależnych oraz wskazanej w uzasadnieniu postanowienia dokumentacji zawartej w aktach rejestrowych. Nie można za to przychylić się do stanowiska wnioskodawcy, że PKN (...) nie zgłosił swojego udziału w tym postępowaniu przybierając taką taktykę, aby w przypadku niekorzystnego rozstrzygnięcia żądać jego wznowienia, bo żadnego racjonalnego uzasadnienia dla takiego postępowania nie ma.

Wobec powyższego na marginesie wskazać należy, że PKN (...) jako nie biorący udziału w postępowaniu może żądać wznowienia jedynie w warunkach art. 524 § 2 kpc i druga podstawa wznowienia – art. 401 pkt 2 kpc nie może być skutecznie wskazaną podstawą wobec tego podmiotu. Może co najwyżej dodatkowo wzmacniać argumentację o konieczności wznowienia postępowania w sprawie.

Odnośnie zażalenia (...) SA w T. i połączenia spółek (...) SA (spółka przejmowana) i (...)SA (po zmianie nazwy (...) SA – spółka przejmująca) stwierdzić należy, że Sąd Rejonowy w Rzeszowie w dniu 29 września 2014r. (data prezentaty k. 4255/XXII) otrzymał zgłoszenie planu połączenia w/w spółek, z którego wprost wynikało, że odbycie walnych zgromadzeń w celu podjęcia uchwał w sprawie połączenia spółek planowane jest na 27-28 listopada 2014r. Oczywistym jest więc, że procedując w tej sprawie powinien zachować czujność, szczególnie jeżeli czynności były podejmowane długi czas po planowanym terminie uchwał w sprawie połączenia. Nie mniej jednak najważniejsze w sprawie jest, że datą kiedy (...) utraciła byt prawny jest dzień 5 stycznia 2015r. W tej dacie miał miejsce wpis w rejestrze spółki przejmującej o połączeniu spółek. Każda więc czynność dokonana w procesie po tej dacie z udziałem (...) jest bezskuteczna i zdziałana w warunkach nieważności postępowania. Wykreślenie z rejestru spółki przejmowanej ma już bowiem tylko deklaratoryjny charakter. Niewątpliwie z chwilą utraty zdolności sądowej uczestnika zachodziły przesłanki do zawieszenia postępowania w sprawie z urzędu na podstawie art. 174 § pkt 1 kpc. Przyjmuje się również, że formalne wydanie postanowienia o zawieszeniu postępowania w takiej sytuacji jak w niniejszej sprawie nie było potrzebne, bo następcą prawny pod tytułem uniwersalnym był znany, ale z toku postępowania musiałoby

wynikać niezbicie, że postępowanie dalej toczy się z udziałem następcy. Sąd Okręgowy nie podziela stanowiska Sądu Rejonowego, że regulacja art. 494 § 1 ksh wystarcza do przyjęcia, iż po dacie 5 stycznia 2015r. postępowanie samo z siebie toczyło się w sprawie z udziałem (...) SA. Rację mają skarżący, że przeczony temu sama treść postanowienia, co przesądza o tym, że Sąd Rejonowy nie wiedząc o utracie zdolności sądowej przez uczestnika procedował z jego udziałem, a oznacza to, że postanowienie zostało wydane w warunkach nieważności postępowania. Następca prawny – (...) ma więc podstawę do żądania wznowienia postępowania w oparciu o treść art. 401 pkt 2 kpc (vide wyrok SN z dnia 27.05.2010r. sygn. akt II PK 363/09 i z dnia 27.10.2004r. sygn. akt III CK 305/03). Nie można skutecznie obarczać następcy prawnego, że nie zgłosił natychmiast po połączeniu spółek udziału w sprawie szczególnie, że samo postępowanie zakończyło się nieoczekiwanie w dacie 27 lutego 2015r. Trzeba bowiem przypomnieć, że Sąd Rejonowy 11 sierpnia 2014r. wydał postanowienie o dopuszczeniu dowodu z uzupełniającej opinii biegłego (k. 4218). Następnie zaś zaskakująco, bez wyegzekwowania opinii od biegłego, Sąd uchylił to postanowienie i jednocześnie orzekł co do istoty sprawy, jak się okazało już w warunkach nieważności. Nie ma też znaczenia, że Sąd Rejestrowy w K. doręczył Sądowi Rejonowemu w Rzeszowie postanowienie o połączeniu spółek z dnia 5 stycznia 2015r. dopiero w marcu 2015r., bo informacja o połączeniu spółek była ujawniona w rejestrze.

W konsekwencji Sąd Okręgowy nie podziela stanowiska wnioskodawcy i Sądu Rejonowego, że zachodziły podstawy do odrzucenia obydwu skarg wobec nieoparcia ich na rzeczywiście zaistniałych okolicznościach. Treść skarg i przeprowadzone postępowanie w toku badania dopuszczalności skarg potwierdziło istnienie podstaw do wznowienia postępowania wobec obydwu skarżących na podstawach wskazanych w skargach, co skutkowało zmianą zaskarżonego postanowienia w całości poprzez jego uchylenie (art. 386 § 1 kpc) i wznowienie postępowania z udziałem obydwu skarżących oraz przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Rzeszowie do dalszego prowadzenia oraz orzeczenia o kosztach postępowania zażaleniowego.